

Приятельчук Олена Анатоліївна
 Доктор економічних наук, доцент
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Ступницький Олексій Іванович
 Кандидат економічних наук, професор
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВИКОРИСТАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Стаття присвячена вивченню міждисциплінарного підходу в освітньому процесі закладів вищої освіти. Проаналізовано переваги та недоліки, виклики та загрози, що виникають в процесі ведення освітньої діяльності на засадах міждисциплінарності. Досліджено особливості застосування даної методології в підготовці фахівців економічних спеціальностей. Ключові слова: міждисциплінарність, інструментарій, компетенції, фахівець, багаторівневність.

У сучасних умовах багато досліджень у сфері міждисциплінарності свідчать, що кожна освітня дисципліна має свій об'єкт вивчення та інструментарій, при цьому у багатьох вони збігаються і взаємозалежні, а отже, міждисциплінарний підхід враховує нагромадження інформаційної та історичної бази знань. Всебічно охопити її неможливо, тому визначення ключових елементів дисциплін, що збігаються, дозволяє студентам засвоїти і застосовувати базу знань, мінімізувавши її багатозначне трактування.

Міждисциплінарний підхід має як переваги, так і проблеми, що виникають за надмірного його використання. Так, міждисциплінарне дослідження є успішним лише у випадку чітко визначеної мети, продуманої ідеї і гіпотези рішення, а у іншому випадку воно приречене на відсутність чітких кордонів об'єктивної реальності. При міждисциплінарних зв'язках (погодженість навчальних програм, тем, розділів, загальних термінів, що використовуються, детермінованих дидактичними цілями та змістом) відбувається запозичення ідей та навичок з однієї дисципліни у іншу (прикладом є одержання фахівцем додаткової освіти).

Застосування міждисциплінарного підходу в процесі формування навчальних планів, розробки основних принципів та методик їх реалізації в освітньому процесі є, наразі, актуальною вимогою ринку освітніх послуг, що дозволяє здійснювати якісну підготовку високо кваліфікованих та конкурентоздатних фахівців в сфері міжнародного бізнесу, а також відповідним трендом, що закріплений в споріднених освітніх програмах, що реалізуються провідними закладами вищої освіти України та світу, та у вітчизняних нормативних актах та стандартах вищої освіти.

Побудовані на засадах міждисциплінарності освітні програми вітчизняних закладів вищої освіти дозволяють формувати більшу кількість компетентностей у майбутніх фахівців. Це забезпечує виховання універсального працівника з широким спектром базових знань та навичок, здатного виконувати велику кількість різнопланових завдань виробничого та управлінського характеру.

Додатковою перевагою освітніх програм є обов'язкове включення мовної підготовки, що забезпечують здатність комунікувати з представниками інших вітчизняних і зарубіжних професійних груп різного рівня, з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності, представниками різних видів міжнародного бізнесу.

Застосування міждисциплінарного підходу, зокрема в процесі підготовки фахівців економічних спеціальностей, дозволяє створити новий освітній простір (у т.ч. наукову базу на перетині суміжних дисциплін), у якому майбутні економісти можуть освоїти знання, уміння і навички у межах компетентного підходу (інтеграція проблемно-орієнтованого викладання з новими дисциплінами поглиблює і збагачує вже існуючі). Основною метою реалізації міждисциплінарного підходу в навчальному процесі є досягнення єдиної базової інтегральної компетенції, що являє собою здатність виявляти, аналізувати, оцінювати і вирішувати актуальні, складні, комплексні проблеми і завдання у сфері міжнародного бізнесу, приймати самостійні, обґрунтовані, виважені рішення та генерувати нові, креативні ідеї щодо управління бізнес-процесами під час навчання, що передбачає проведення теоретичних і практичних досліджень, здійснення інновацій і характеризується ризиками і невизначеністю умов та вимог. Такий підхід забезпечує та гарантує отримання здобувачами вищої освіти найбільш актуальних знань, навичок, освітніх та професійних кваліфікацій, оптимально адаптованих до сучасного стану вітчизняної та світової економіки в усіх її розрізах та вимірах: як зі сторони держави та регулятора, так і зі сторони приватного сектору, некомерційних організацій, експертно-аналітичного та академічного секторів.

Міждисциплінарна інтеграція визначає багаторівневий підхід, заснований на концепції, що навчальна і професійна діяльність є адекватною підставою для інтегративного синтезу знань, надійним і ефективним засобом забезпечення спадкоємності у формуванні універсальних компетенцій. Когнітивні навички (узагальнення, порівняння, абстрагування, конкретизація та ін.), інтегративні форми навчання, активні та інтерактивні методи і технології навчання (ділові ігри, імітаційні ігри і вправи, кейс-метод, технологія проектного навчання, дискусії та «мозковий штурм») поступово переростають у відповідні професійно визначальні компетенції. Не менш важливі і внутрішньодисциплінарні зв'язки, реалізація яких може здійснюватися на рівні виконання проблемних завдань, вирішення проблемних ситуацій, проектної діяльності студента. Це сприяє розвитку його як особистості, що вільно й свідомо орієнтується у просторі соціуму, здатної до самоактуалізації і самореалізації в умовах різноманітних соціальних відносин і взаємодій.

Сьогодні міждисциплінарність освітине лише вносить відповідну змістовність інваріантної частини освітнього процесу, але й сприяє розбудові у студентів швидкої і адекватної реакції на нові технології, нові виклики світових ринків у нерівноважних умовах невизначеності, зберігаючи баланс мінливості та стабільності. В той же час, необхідний постійний перегляд існуючих принципів і підходів до освітнього процесу, оскільки будь-які стратегічні прориви і зухвалі цілі можуть бути не реалізовані, якщо система освіти не орієнтується на підготовку гнучких, творчих, креативних і завятих фахівців.

Джерела

1. The Oxford Handbook of Interdisciplinarity (2017) Second Edition / Editor-in-chief R. Frodeman. Associate editors J. T. Klein and R. C. S. Pacheco. – Oxford University Press.
2. Future Agendas for Global Education 2017. Available at: https://asi.ru/upload/iblock/2e8/GEF.Agenda_eng.pdf
3. Problems of Quality of Education in the Implementation of Online Courses in the Educational Process (2018) / S. V. Krasnov, S. V. Kalmykova, E. E. Abushova, A. S. Krasnov // International Conference on High Technology for Sustainable Development (HiTech), Sofia – 2018. Available at: <https://doi.org/10.1109/HiTech.2018.8566618>

Шпак Світлана Григорівна

Кандидат психологічних наук, доцент

Національний університет водного господарства та природокористування

ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВІВ ТРИВОЖНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Стаття присвячена дослідженню причин та особливостей проявів тривожності у молодшому шкільному віці. Проаналізовано наукові джерела з проблеми дослідження. Ключові слова: тривожність, молодший школяр, незадоволенням потреб, рівень домагань, самооцінка, почуття неповноцінності.

Останнім часом збільшилося число тривожних дітей молодшого шкільного віку, які відрізняються підвищеним занепокоєнням, непевністю, емоційною нестійкістю.

Основною провідною діяльністю молодшого школяра, його першим і найважливішим обов'язком стає навчання – набування нових знань, умінь і навичок, нагромадження систематичних відомостей про навколишній світ, природу та суспільство. Не відразу у школярів формується правильне ставлення до навчання. В момент вступу до школи діти звичайно позитивно сприймають перспективу шкільного навчання, у дітей настає потреба стати школярем, що зводиться до бажання змінити своє становище малої дитини, піднятися на наступний ступінь самостійності. Потреби дитини не завжди задовольняються, що призводить до проявів тривожності.

Науковими дослідженнями з вивчення тривожності займалися відомі психологи та психотерапевти такі, як: Л.С. Виготський, В. Астапов, П. Тілліх, М. Литвак, А.М. Парафіян, Е.І. Ільїн, Ф.Д. Горбов, А.Б. Леонова, К. Ізард, О.І. Захаров. Вони вивчали причини виникнення та протікання тривожності в дітей.

Мета статті – дослідження причин та особливостей проявів тривожності у молодшому шкільному віці.

Захаров А.І. розглядає тривожність, як реакція на соціальні впливи при певних індивідуальних психофізіологічних особливостях, а також як така, що може виникати при різних психосоматичних захворюваннях, тривожність, як суб'єктивним проявом неблагополуччя особистості, а також вплив самооцінки та рівня домагань на розвиток тривожності дитини. В психології розрізняють тривожність, як емоційний стан – ситуативну тривожність, і як стійку рису – особистісна тривожність, тобто індивідуальну і психологічну особливість, що проявляється з відчуттям тривоги і неспокою без достатніх підстав [3; 214].

Виникнення й закріплення тривожності пов'язане з незадоволенням вікових потреб дитини, але стійкою особистісною основою тривожність стає в підлітковому віці, опосередковуючись особливостями «Я-концепції», відношення до себе. До цього вона є похідною до широкого кола порушень. Закріплення й